

Utro anaforer i fransk og dansk. Anvendelse og fortolkning, forklaring og oversættelse

Lita Lundquist

Handelshøjskolen i København

Résumé

L'anaphore infidèle – du type *Jacques Chirac ... Le président de la République ...* – est un moyen très fréquent d'assurer la cohérence co-référentielle dans les textes. Cependant, l'emploi de l'anaphore infidèle varie entre les langues et les types de langue, par exemple entre le danois, langue germanique comme le norvégien, et le français, langue romane. Nous voulons montrer que cette différence d'emploi – qui risque aussi de mener à des problèmes d'interprétation dans les textes traduits – est due, pour une large part, à des différences syntaxiques et lexicales systématiques entre les deux langues, le français appartenant aux langues “exocentriques”, qui condensent du poids sémantique dans les substantifs, i.e. dans les arguments de la phrase, le danois aux langues “endocentriques”, qui concentrent le contenu sémantique dans les verbes, i.e., dans le centre de la phrase. Plus particulièrement, nous arguons que la possibilité d'avoir un substantif comme attribut indirect au sujet en français, privilégie l'emploi de l'anaphore infidèle dans cette langue.

1. Indledning

Når man møder en nominalfrase, en NP, der er ny i en tekst, er der store chancer for at denne NP enten opretter en ny eller opretholder en tidligere **diskursreferent** i teksten. Om diskursreferenten er **ny** eller allerede **kendt** er altafgørende for hvordan den mentale model (Garnham 2001) som læsning og afkodning af teksten gerne skulle give anledning til, ser ud. Det drejer sig nemlig om at afgøre om der skal være en eller to diskursreferenter (DR) i den mentale model af teksten (eller + 1 hvis der allerede er flere, som i (2) og (3)):

1. *Luc Ferry*_{DR1} pour une autonomie des universités. [...] En un an, *le philosophe de la rue de Grenelle*_{DR1/DR2?} n'est pas parvenu à s'imposer.
2. *Marianne Jelved*_{DR1} er rasende. *Den radikale leder*_{DR1/DR2?} mener at *Fogh*_{DR2/DR3?} taler med to tunger.
3. *Le chef de l'Etat*_{DR1} prône “un effort d'explication” sur la loi qu'il _{DR1} a annoncée visant le voile islamique. “Merci, monsieur le Président, de nous avoir aidés à faire tomber ce voile.” La petite phrase d'*Alain Juppé*_{DR2}, alors que *Jacques Chirac*_{DR1/DR3?} venait de dévoiler la plaque d'inauguration du tramway de Bordeaux, le 21 décembre, avait, évidemment, un double sens. *Le président de l'UMP*_{DR1/DR2/DR3/DR4?} remerciait *le chef de l'Etat*_{DR1} d'avoir tranché en faveur d'une loi interdisant le voile islamique à l'école...

Hvor en NP med indefinit artikel altid – hvis den da anvendes referentielt og ikke fx prædikativt (*Le lion est un animal féroce*) – opretter en ny diskursreferent, så er NP'er med definit artikel **tvetydige** med hensyn til den eventuelle diskursreferents status: denne præsenteres som kendt, eller i hvert fald som **identificerbar**, men identificerbarheden kan stamme fra forskellige kilder, således fx fra:

- den tidligere tekst
- konteksten
- almen baggrundsviden
- specialiseret baggrundsviden

Hvor der i eksempel (4) nedenfor således ikke kan herske tvivl om den defNP *l'animals* koreference med den tidligere DR *le chien* og dermed om dens anaforiske status, er det i (5)-(7) kun via baggrundsviden at læseren kan afgøre om den defNP er koreferentiel med en allerede eksisterende DR, dvs. om den er anaforisk, eller om der skal oprettes en ny DR. Denne tvetydighed, der er årsag til betegnelsen **utro anafor** – på grund af dens “bedrageriske” natur – viser i eksempel (5)-(7) et stigende krav om specifik baggrundsviden:

4. Pierre_{DR1} a acheté un chien_{DR2}. *L'animal_{DR2}* est plus que terrifiant.

5. M. Aznar_{DR1} dresse un bilan dithyrambique de son action. *Le premier ministre espagnol_{DR1 DR2?}* a mis en avant ses résultats économiques.

6. Ils_{DR1} arrivèrent à Rome_{DR2} pour continuer à Athènes_{DR3}. *La ville éternelle_{DR2/ DR3?}* est une beauté./*La ville antique_{DR2/ DR3?}* est une beauté.

7. L'_{OR_{DR1}} et l'argent_{DR2} ont toujours fasciné les hommes. *Le métal au numéro atomique 79_{DR1/DR2?}* est un bon conducteur de la chaleur.

Tvetydigheden i fortolkningen af defNP'er opstår hvis modtager ikke har den nødvendige information fra en af disse kilder til at afgøre hvorvidt den defNP er **koreferentiel** eller **ikke-koreferentiel** med (dvs. **disjoint** fra) en tidligere diskursreferent. Dette problem bliver specielt akut når den utro anafor forudsættes identificerbar via specialiseret eller aktualiseret baggrundsviden, hvilket typisk er tilfældet i fagtekster (Lundquist 2000, 2003) og i oversatte tekster (Lundquist 2001), hvor den nye målgruppe ikke nødvendigvis har de relevante vidensforudsætninger, dvs. hvor sproglig formulering løsrives fra viden og aktualiseret kontekst. Yderligere kan kildesprog og målsprog anvende forskellige strategier for at referere til tidligere diskursreferenter, hvilket kan skyldes såvel kulturelle og retoriske som sprogtypologiske forskelle af leksikalsk og syntaktisk art mellem de pågældende sprog. I denne artikel er udgangspunktet sprogene dansk og fransk, men ved mere generelt at inddrage sprogfamilierne germanske og romanske sprog og yderligere operere med en skelnen mellem to typer sprog: de endocentriske og de exocentriske (se afsnit 4), håber jeg at kunne vise mere systematiske forskelle af interesse også for forholdet mellem norsk og romanske sprog.

2. Anvendelse af utro anaforer i dansk og fransk

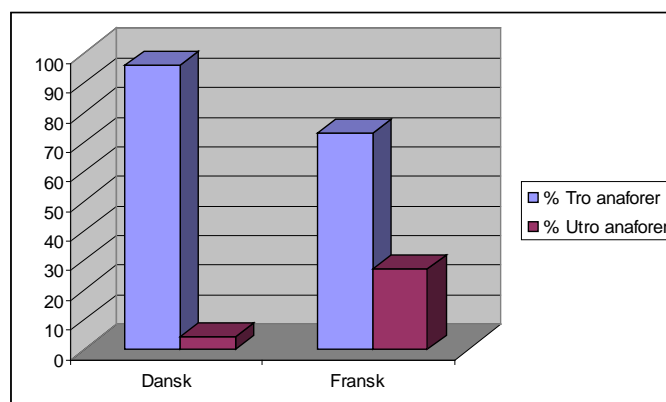
Utro anaforer findes i både dansk og fransk, men de er langt hyppigere anvendt i franske end i danske tekster. Dette skyldes en retorisk tradition, ja nærmest regel, i fransk om at **variere** udtryk der refererer til samme diskursreferent ned igennem en tekst, jf. “la règle de variété” (Corblin 1995: 195). På dansk er der snarere tale om en – om end udtalt – pragmatisk regel om at være **klar** og **entydig**, hvorfor anvendelse af utro anaforer er sjældnere på dansk, da de jo netop kan lede til misforståelse og forkert fortolkning, hvis der oprettes en ny diskursreferent hvor den rigtige tolkning ville være at opretholde en allerede eksisterende. Disse to modsatrettede retoriske principper for tematisk tekstkohærens: den franske regel **Varier!** overfor den danske **Gentag!**, viser sig i tendensen til anvendelse af utro anaforer i

fransk overfor præferencen for “tro” anaforer i dansk i form af pronominer eller leksikalske gentagelser. Således illustrerer eksempel (8) (fra *Le Figaro* maj 2003) en typisk **anaforkæde** (“chaîne de co-référence”, Corblin 1995: 177) i fransk, sammenlignet med en dansk i (9) (*Information* januar 2004). Ud af et sammenligneligt tekststykke, på ca. 100 ord, anvendes der i den franske tekst 3 utro anaforer mod 0 utro i den danske:

8. Alain Juppé ... *Le maire de Bordeaux* ...Juppé ... il ... Alain Juppé ... il ... *Le député de la Gironde* ...*L'ancien premier ministre*...

9. Den russiske præsident Vladimir Putin ... ham ... hans ... Putin ... *præsidenten* ...

En sammenligning af paralleltekster, der behandler samme emne, kan bekræfte denne tendens. Således indeholdt en dansk og en fransk avistekst – fra henholdsvis *Information* og *Le Monde* – der begge behandlede præsidentvalget i Argentina (maj 2003) – følgende procentuelle andel tro og utro anaforer som reference til tekstens gennemgående diskursreferent:

Figur 1. Tro og utro anaforer i dansk og fransk

En mere systematisk undersøgelse – baseret på et større korpus af danske og italienske tekster (I. Korzen 2000b: 536; Korzen og Lundquist 2003: 202) – viser følgende fordeling af tro og utro anaforer i italiensk og dansk, en fordeling der sandsynligvis ville gælde for fransk og dansk også:

Tabel 1. Anvendelse af utro og tro anaforer på dansk og italiensk (gennemsnitlige procentandele)

	Utro anaforer	Tro anaforer
Italienske tekster, skriftlige:	40,45 %	59,55 %
Italienske tekster, mundtlige:	18,16 %	81,84 %
Danske tekster, skriftlige:	9,59 %	90,41 %
Danske tekster, mundtlige:	5,80 %	94,19 %

Tabel 1 viser at der i de italienske skriftlige tekster blev anvendt godt 40% utro anaforer mod knap 10% i de danske. I begge sprog gælder at der var dobbelt så mange utro anaforer i

skriftlige som i mundtlige tekster, hvilket viser at anvendelsen af utro anaforer hører hjemme i soigneret, bearbejdet sprog snarere end i spontan tale.

2.1 Kopiering af utro anaforer

Hvis man kopierer en utro anafor direkte fra en fransk tekst over i en dansk gengivelse vil anvendelsen heraf ofte virke som en stærkt **markeret** anaforisering. Eksempel (10) stammer fra en artikel i *Le Monde* (8. januar 2002) om Danmarks forhold til Euroen.

10. Au Danemark, on veut préserver la souveraineté nationale. Pragmatiques, les Danois. 15 mois après avoir dit 'non' à la monnaie unique, ils acceptent ... les premiers billets en euros... Dans les grands magasins..., il est désormais possible de faire des achats avec cette devise. Certes, on vous rend la monnaie en couronnes danoises... Mais, *le royaume* s'est étonnamment vite adapté à l'euro...

I den sidst gengivne sætning refereres der til Danmark med *le royaume*, en utro anafor, der i 18 ud af 20 danske oversættelser¹ til dansk blev oversat med *kongeriget*, dvs. i 90% af de oversatte tekster. En sammenligning med anvendelsen af ordet *kongeriget* i autentiske danske tekster (et større elektronisk aviskorpus) viste at udtrykket kun blev anvendt 119 gange (om Danmark) i forhold til propriæt *Danmarks* optræden 17900 gange, dvs. i 0.66% af tilfældene. Dette lille regnestykke – 90% i de oversatte tekster sammenlignet med 0.66% i de autentiske – viser at valget af den utro anafor *kongeriget* i den oversatte tekst er stærkt **markeret** på dansk.

3. Fortolkning af utro anaforer i dansk og fransk

Endnu et belæg for den forskellige anvendelse af utro anaforer, og dermed forskellige tolkning, på dansk og fransk (og norsk), stammer fra en forsøgsrække hvor danske og franske (og norske) forsøgspersoner blev bedt om at kombinere forskellige utro anaforer med forskellige prædikationer i "værtssætningen":²

Utro anaforer:

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *Le chef du gouvernement* _____

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *Le Premier ministre* _____

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *L'ancien ministre de l'Education nationale* _____

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *L'ancien premier secrétaire du parti socialiste français* _____

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *L'ancien candidat malheureux aux élections présidentielles de 1995* _____

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *L'ancien fonctionnaire du Ministère des affaires étrangères* _____

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *L'ancien élève de l'ENA* _____

---

¹ Oversættelserne blev foretaget af studerende på 4. år af Handelshøjskolen i Københavns oversætter- og translatørlinje.

² Forsøget blev gennemført på både fransk og dansk, med franske og danske teksteksempler, i det første tilfælde med franske, danske og norske forsøgspersoner, i det sidste med danske og norske forsøgspersoner. Her refereres kun til resultatet fra det franske forsøg.

Lionel Jospin vient de remanier le gouvernement. *Le futur candidat à l'élection présidentielle*_____

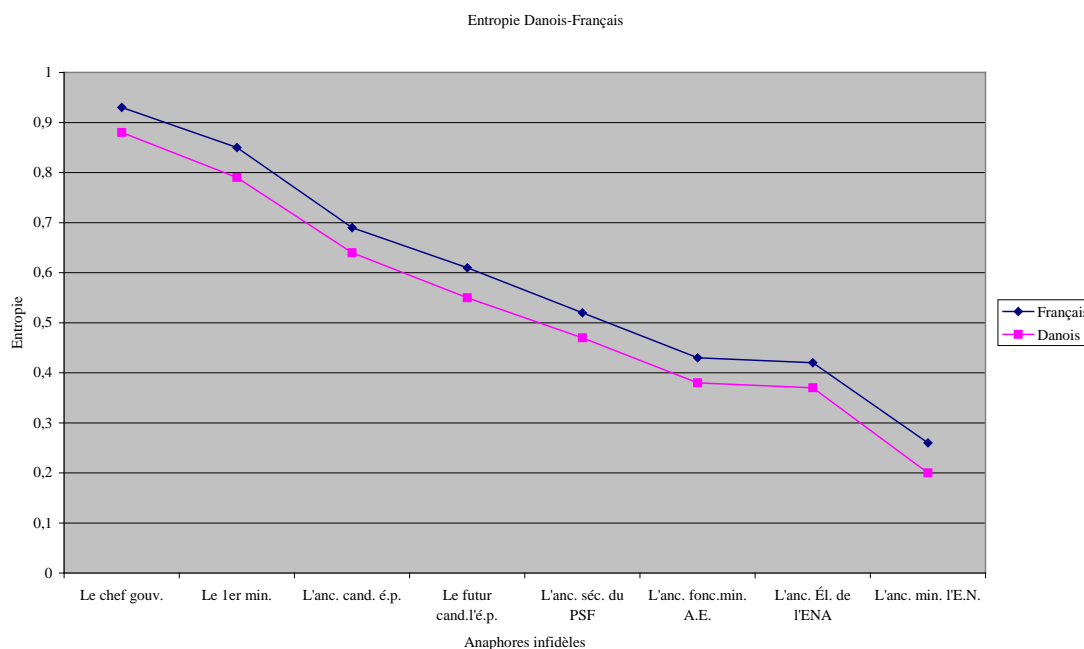
Prædikationer:

- fait appel à deux ténors du parti.
- a mis fin aux spéculations
- a cédé à la pression des enseignants.
- cherche à regagner la sympathie de son électorat.
- veut se concentrer sur la politique intérieure.
- prépare 2002.
- veut une gauche unie derrière lui.
- confirme qu'il veut réformer la fonction publique.
- est apparu soulagé
- a semblé à la hauteur de la situation.
- veut donner un nouvel élan à la politique du gouvernement.
- veut poursuivre les réformes.

En optælling af antal prædikationer som – af henholdsvis danskere og franskmænd – blev kombineret med hver utro anafor, blev omregnet i **entropi**, en matematisk udregning af hvor stor spredning og usikkerhed der hersker i valget af en prædikation til en given utro anafor (Lundquist og Gabrielsen 1999, Lundquist 2003, Lundquist under udg. a). Jo højere entropi, jo mere spredning og usikkerhed. Denne beregning (jf. Figur 2)³ viser for det første at nogle anaforiske udtryk – som fx *L'ancien ministre de l'Education nationale* – indeholder **mere semantisk information**, udtrykt i lavere entropi, end andre, som fx *Le chef du gouvernement*. Resultatet viser for det andet at de to populationer fulgte samme kombinationsmønster (jf. den ens kurve i Figur 2), men at danskernes valg udviste lavere entropi end franskmændenes (jf. den danske kurve der ligger lavere end den franske). Det er udtryk for at danskerne valgte et mindre antal kombinationsmuligheder for hver utro anafor. Franskmændene viste større tolerance, idet de forskellige anaforiseringsudtryk blev kombineret med et større udvalg af prædikationer. Dette resultat viser at danskerne indtolker mere semantisk information i utro anaforer og at utro anaforer derfor opfattes som mere **markerede** på dansk end fransk.

---

³ Alle resultater i Figur 2 er statistisk signifikante. 1 er lig med maksimal entropi (dvs. ingen ens besvarelser), 0 er lig med minimal entropi (dvs. alle besvarelser ens).

Figur 2

4. På sporet af en leksikalisk og syntaktisk forklaring

Ovenfor tilskriver jeg den forskellige anvendelse og fortolkning af utro anaforer i dansk og fransk forskelle i retorisk tradition. Det er imidlertid også muligt at finde en forklaring i en leksikalisk og syntaktisk forskel mellem dansk og fransk, og mere generelt mellem de to typer sprog som dansk og fransk tilhører. I forskningsprojektet *Sprogtypologi og Oversættelse* ved Handelshøjskolen i København beskriver vi (Korzen og Lundquist 2003), med udgangspunkt i Herslunds teori (Herslund 1998, 2000) germanske sprog som værende **endocentriske** og romanske sprog som **exocentriske**: germanske sprog har en tendens til at leksikalisere mere semantisk indhold i verberne, dvs. **inde i** sætningens syntaktiske kerne, end romanske, der “til gengæld” leksikaliserer mere indhold i substantiverne, der syntaktisk er **ude i** sætningens argumenter. Den leksikalske forskel giver sig forskellige udslag i syntaksen, bla. i en større tendens i exocentriske sprog som fransk – og italiensk (I. Korzen 1999) – til underordning af retoriske satellitter i fx præsens participier eller i frie prædikativer, mod dansk sideordning som i (11) nedenfor (fra Korzen & Lundquist 2003: 170):

11. Hans bliver hjemme i dag. Han er syg.
 11a. (Etant) malade, Jean reste à la maison aujourd'hui.

(11a) viser samtidig – i muligheden for rent adjektiv som frit prædikativ – tendensen til **komprimering** af prædikative indhold i romanske sprog. En maksimal form for komprimering, **hypostatisering**, ses netop i anvendelsen af frie prædikativer, hvor fransk – som påvist og grundigt beskrevet af H. Korzen (2000a og b) – kan have en **nominalfrase** (substantivgruppe) som frit prædikativ til subjekt, hvad dansk aldrig kan.

12. *Travailleur méthodique*, Dupont augmentait sa clientèle.
12a. **Metodisk arbejder* fik Dupont/Dupont fik kundekredsen til at vokse.
13. *Juriste*, Inigo Mendez est depuis 1999 titulaire de la chaire Jean-Monnet.
13a. *Jurist fik I.M./I.M. fik i 1999 Jean-Monnet-professoratet.
14. *Parisien de naissance*, François Dugas connaît la ville par coeur
14a. *Indfødt pariser kender F.D./F.D. kender byen ud og ind.

Som det ses af b-eksemplerne af (12)-(14) nedenfor, må vi i dansk anvende en **operator** (H. Korzen 2000b: 31, 99) à la *som*, eller en ledsætning à la *da han var...* (H. Korzen i Korzen og Lundquist 2003: 129-132). Vi må altså i dansk eksplicitere den "fortolkningsrelation" der er mellem det prædikative indhold i det frie prædikativ til subjekt og værtssætningens, i dansk hovedsætningens, prædikat.

- 12b. *Som/Da han var metodisk arbejder*, fik Dupont kundekredsen til at vokse.
- 13b. *Som/Fordi han var jurist*, fik I.M 1999 Jean-Monnet-professoratet.
- 14b. *Som/Da han var indfødt pariser*, kender F.D./kender byen ud og ind.

Det jeg vil trække frem her (se også Lundquist under udg. b; under udarbejdelse), er at denne konstruktion på fransk – nominalgruppe som frit prædikativ til subjekt – kan virke som en potentiel syntaktisk trampolin (Figur 3) der kan sende NP'er fra denne funktion direkte over i funktionen som utro anafor i rollen som subjekt, når vi taler om sammenkædede sætninger (som i c-eksemplerne nedenfor).

Figur 3. *Fra frit prædikativ til subjekt til utro anafor*

I: Frit prædikativ til subjekt + subjekt

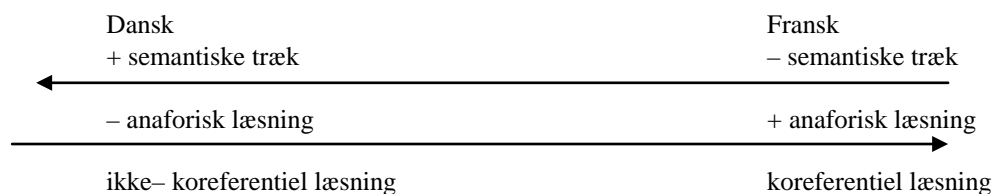
II: Utro anafor som subjekt

- 12c. Dupont était depuis 1980 gérant de l'entreprise. *Ce travailleur méthodique* en augmentait la clientèle.
- 13c. Tous les jours, Inigo Mendez envoie une chronique au quotidien conservateur espagnol ABC. *Ce juriste* est depuis 1999 titulaire de la chaire Jean-Monnet.
- 14c. François Dugas veut embellir la capitale. *Ce parisien de naissance* connaît la ville par coeur.

Denne promovering fra **frit prædikativ til subjekt** til **anafor som subjekt** synes at kræve demonstrativ artikel, hvilket i princippet medfører at anaforen ikke mere er utro, men tro, da den demonstrative artikel jo netop signalerer at der skal findes en antecedent i den nære kontekst. Jeg vælger dog her at følge LePesants brede definition af den utro anafor (1998: 4): "Le déterminant de l'anaphore infidèle est soit l'article défini, soit l'adjectif démonstratif. Suivant la forme du déterminant, on parlera d'*anaphore infidèle définie* ou d'*anaphore*

Figur 5. *Utro anaforsers "pragmatik og grammatik" i dansk og fransk*

Denne tendens til en ikke-referentiel tolkning gælder ikke mindst når den baggrundsviden, der ofte er nødvendig for at tolke utro anaforsers som værende netop anaforsiske, ikke er tilstede, hvilket er tilfældet når en læser konfronteres med en oversat tekst som er løsrevet fra sin kontekst, i snæver og bred betydning.

6. Oversættelse af utro anaforsers

I lyset af de utro anaforsers generelle tvetydighed mellem en koreferentiel og en ikke-koreferentiel læsning, samt deres afhængighed af baggrundsviden, kan det forudsiges at utro anaforsers i oversatte tekster vil frembyde en fare for fejltolkning i retning af en ikke-koreferentiel læsning. Dette vil specielt gælde i tekster der er oversat fra et exocentrisk sprog som fransk til et endocentrisk som dansk – pga. den forskellige frekvens i anvendelsen af utro anaforsers, af den forskellige fortrolighed med nominaliserede strukturer generelt og af den forskellige grad af semantisk specificitet som læsere på disse sprog tilskriver NP'er.

Således bør man ved oversættelse af utro anaforsers generelt kompensere for den manglende baggrundsviden ved, fx med relativsætninger at ekspliciteres den forudsatte identitetsrelation:

15. La droite et la gauche partagent la même crainte face à une nouvelle poussée du Front national aux élections régionales, les 21 et 28 mars. Sur la foi des résultats du précédent scrutin de 1998, *le parti d'extrême droite* pourrait se maintenir au second tour dans seize régions... (Le Monde 19 janvier 2004).

15a. Højre og venstrefløjnen nærer samme frygt for en ny opblomstring for Nationalfronten ved regionalvalgene, den 21. og 28. marts. Efter resultaterne fra den tidligere afstemning i 1998 at dømme, kunne *partiet, der hører til på den ekstreme højrefløj*, vedligeholde sin position i 16 regioner...

Ved oversættelse fra fransk til dansk – og generelt fra exocentriske sprog til endocentriske – kan det ydermere være en oversættelsesstrategi at "udfolde" den forkortede ledsætning, dvs. den sekundære prædikation, der ligger komprimeret i den utro anafors og evt. leksikalisere den retoriske relation der måtte bestå mellem anaforsens og prædikationens semantiske indhold. Denne strategi ses anvendt i oversættelsen af eksempel (12d, jf. 12 ovenfor) (hentet fra Korzen og Lundquist 2003: 208-209), hvor den retoriske relation af typen **indrømmelse** der opstår mellem den utro anafors *Ce travailleur méthodique* og værtssætningens (negerede) prædikat *n'en augmentait pas la clientèle*, ekspliciteres på dansk vha. den indrømmende konnektor *selv om*, mens den sekundære prædikation der er indeholdt i den franske utro anafors foldes ud i en primær prædikation:

12. Dupont était depuis 1980 gérant de l'entreprise. *Ce travailleur méthodique* n'en augmentait pas la clientèle.

12a. Dupont overtog i 1980 ledelsen af firmaet. *Selv om* han gik systematisk til værks, fik han ikke kundekredsen til at vokse.

Denne eksplicitering på dansk af den implicitte retoriske relation i fransk, der består i at udfolde den i ledsætninger, svarer til at **verbalisere** en **nominal** konstruktion og derved **linearisere** den typisk romanske **hypotaktiske struktur** (Korzen og Lundquist 2003: 208), i en **parataktisk**.

Modsat gælder det for oversættelse fra dansk til fransk, at muligheden for at løfte en fuld prædikation op i en nominaliseret konstruktion og **hypostatisere** det i en utro anafor (eller i frie prædikativer, absolutte konstruktioner eller andre af de for romanske sprog karakteristiske hypotaktiske strukturer) bør udnyttes. I oversættelsen til fransk af den danske tekst i (16) er to af de tre “verbaliserede” propositioner i anden sætning (*Han er ægte europæer, han er kultiveret*) således **nominaliseret** i en utro anafor (med to attributiver: *cet Européen bon teint et cultivé*):

16. Jacques Chirac er en helt. *Han er ægte europæer, han er kultiveret*, og så har han sat sig op mod amerikanerne.

16a. Jacques Chirac est un héros: *cet Européen bon teint et cultivé* a tenu bon contre les Américains.

Et autentisk eksempel på hypostatisering i fransk overfor en lineær struktur i dansk ses i (17a) og (17b), hvor den franske tekst (hvor der tidligere har været refereret til den argentinske præsidentkandidat Kirchner) består af **én utro anafor + én fuld prædikation**, et indhold der på dansk udtrykkes med **to tro anaforer (proprium + pronomen) + to fulde prædikationer**, hvoraf den sidste svarer til indholdet i den franske utro anafor:

17a. (1) *Le gouverneur de la province pétrolière de Santa Cruz, en Patagonie*, (2) est considéré comme bon gestionnaire sans charisme. (Le Monde 230403)

17b. *Kirchner* [...] (2) har skabt sig et ry som en effektiv administrator, men en kedelig politiker, i de 10 år, (1) *han* har bestridt posten som provinsguvernør i den sydargentinske provins Santa Cruz. (Information maj 2003)

7. Afrunding

Utro anaforer er – sammen med associative anaforer (Kleiber 2001; Lundquist under udg. b) – en meget vigtig tekstkonstituerende mekanisme, fordi de på én gang fortsætter tekstens tema – ved at referere til en kendt diskursreferent – og bidrager til tekstens rema – ved at tilføje noget nyt; for den utro anafors vedkommende ved at præsentere en kendt diskursreferent under en ny synsvinkel, med en ny benævnelse og dermed ny karakteristik. Når man har med sprog at gøre der som dansk og fransk, germansk og romansk, tilhører forskellige sprogtyper, som de her beskrevne endocentriske og exocentriske sprog, er det af største betydning at man i oversættelse er bevidst om og kan benytte de leksikalske og syntaktiske forskelle mellem sprogene, for også på tekstplan at kunne respektere retorisk bestemte fortolkningstraditioner og dermed sikre den rette fortolkning af defNP'er der optræder som utro anaforer.

Litteraturliste

- Corblin, Francis (1995) *Les formes de reprise dans le discours. Anaphores et chaînes de référence*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes.
- Garnham, Alan (2001) *Mental models and the interpretation of anaphora. Essays in cognitive psychology*. Taylor & Francis Books Ltd, Hove.
- Herslund, Michael (udg.) (1998) "Lingvistisk oversættelse. Præsentation". I: Herslund, M. (udg.) *Lingvistisk oversættelse, Copenhagen Working Papers in LSP*, 1998-3. 5- 7.
- Herslund, Michael (2000) "Tipologia grammaticale e tipologia lessicale". Korzen, I. et C. Marellò (Ed.) *Argomenti per una linguistica della traduzione*. Alessandria: Edizione dell'Orso. 11-18.
- Kleiber, Georges (2001) *L'anaphore associative*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Korzen, Hanne (2000a). "Les attributs indirects en français et en danois - problèmes de traduction". *Journal of Philology / Voprosy filologii*, 2000, vol. 6. 385-93.
- Korzen, Hanne (2000b) "En kontrastiv analyse af frie prædikativer på dansk og fransk". *Copenhagen Working Papers in LSP*, 6-1999/2000.
- Korzen, Iørn (1999) "Sintassi anaforica, deverbilizzazione e relazioni retoriche -uno studio comparativo italo-danese". *Linguistica testuale comparativa*. 323-341.
- Korzen, Iørn (2000a) Tekstsekvenser. I: Skytte, Gunver & Iørn Korzen. *Italiensk-dansk sprogbrug i komparativt perspektiv. Reference, konnexion og diskursmarkering*. København: Samfundslitteratur, 65-99.
- Korzen, Iørn (2000b). Reference og andre sproglige relationer. I: Skytte, Gunver & Iørn Korzen. *Italiensk-dansk sprogbrug i komparativt perspektiv. Reference, konnexion og diskursmarkering*. København: Samfundslitteratur, 161-619.
- Korzen, Iørn & Lundquist, Lita (red.) (2003) *Sprogtypologi og oversættelse. Endocentriske og exocentriske sprog*. HHK: Samfundslitteratur.
- LePesant, Denis (1998) "Utilisation des propriétés des anaphores dans la définition des relations lexicales". *Langages* (131).
- Levinson, Stephen (1987). Pragmatics and the grammar of anaphora : a partial pragmatic reduction of Binding and Control phenomena. *Journal of Linguistics*, vol. 2-3. 379-434.
- Lundquist, Lita (2000) "Knowledge, events and anaphors in texts for specific purposes". I: Lundquist, Lita og Robert J. Jarvella (udg.) *Language, text, and knowledge -mental models of expert communication*. Berlin: Mouton de Gruyter. 97-125.
- Lundquist, Lita (2001³) (1994/1997) *Oversættelse. Problemer og strategier, set i tekstlingvistisk og pragmatisk perspektiv*. København: Samfundslitteratur
- Lundquist, Lita (2002) "Topos et anaphore". I: Carel, M. (éd.) *Les facettes du dire. Hommage à Oswald Ducrot*. Paris, Éditions Kimé. 179-187.
- Lundquist, Lita (2003) "How do we know what is known? A text- and psycholinguistic challenge to the study of texts for specific purposes". I: *Institut Universitari de Lingüística Aplicada*. Universitat Pompeu Fabra. Barcelona. 17-38.
- Lundquist, Lita. Under udg. a. Anaphores lexicales: infidélité ou fidélité? Qualité, quantité et entropie. *Dyalang, Publications de l'Université de Rouen*.
- Lundquist, Lita. Under udg. b. Anaforer – nu med leksikon og syntaks. *Copenhagen Working Papers in LSP*.
- Lundquist, Lita. Under udarbejdelse. Noms, prédicats et anaphores (in)fidèles.
- Lundquist, Lita & Gabrielsen, Gorm (2000) "Information i sprog og tekst i tal". *Sprint*, nr. 1. 58-70.